

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Haber-Yorum

Demokrasi: Tek Bir Adamın Sahip Olduğu Servet, Bin Milyarderin Servetine Eşittir!

Haber:

“SpaceX hisseleri, Nasdaq Borsası'ndaki ilk işlem gününde %19 oranında yükseldi... Bu da Elon Musk'ın dünyanın ilk trilyoneri olmasını sağladı.” (Reuters, 12 Haziran 2026).

Yorum:

SpaceX'in olağanüstü değerlendirilmesi sayesinde güçlenen Musk'ın serveti, sadece özel bir şirketin başarısını temsil etmemekte; aynı zamanda kapitalist demokrasi içindeki çelişkileri de ortaya koymaktadır: Zira bazılarına göre demokrasi siyasi eşitlik vaat ederken, kapitalizm kendi mantığına bırakıldığında, muazzam bir şekilde ekonomik güce yoğunlaştırmaktadır. Şimdi insanlık tarihinde ilk kez, zenginler ile yoksullar arasındaki (gelir) eşitsizliği, 1 trilyon Dolara ulaşmıştır. Bir milyon, hatta bir milyar Dolar bile değil, tam tamına bin milyar Dolar! Musk'ın serveti şu anda, doğduğu Güney Afrika ülkesinin gayri safi yurtiçi hasılasının iki katından fazladır!

Musk, şirketler kurmak yoluyla bu servet düzeyine ulaşmıştır. Tesla, elektrikli araçlara geçişi hızlandırmaya katkıda bulunmuş olsa da, Çin devlet sanayilerinin bu alana katkısı çok daha büyük olmuştur. SpaceX, uzay araçlarını fırlatma ekonomilerinde niteliksel bir dönüşüm yaratmış ve Starlink'i inşa ederek onu, temel bir uzay iletişim ağı haline getirmiştir. Sorun, kapitalist sistemin, işçilerin, tüketicilerin, kamu altyapısının, devlet sözleşmelerinin, bilimsel araştırmaların ve yatırımcı spekülasyonlarının ürettiği değer büyük bir kısmının tek bir kişinin elinde birikmesine izin vermesindedir.

Bu bir tesadüf kabilinden değildir, aksine kapitalist sistemin özelliklerinden biridir. Zira kapitalizm, mülkiyeti ödüllendirmektedir. Çünkü hisseler, platformlara, patentlere, verilere, arazilere ve altyapıya sahip olanlar, servetlerinin, ücretlerin yetişemeyeceği bir hızla katlandığını görebilmektedirler. Mülk sahibi, sermaye kazançları, oy gücü, nüfuz ve yetki elde etmektedir. Sermaye ne kadar birikirse, onun kendini koruma ve katlama gücü de bir o kadar artmaktadır. Ama bir işçi, zenginlerin sofrasından arta kalan kırıntılar misali öylesine düşük bir maaş almaktadır ki, 2020 yılından bu yana iki tam zamanlı işte çalışan Amerikalıların sayısı iki katına çıkmıştır.

Bu nedenle Musk'ın 1 trilyon Dolara ulaşan muazzam servetinin, yeniden daha temel bir soruyu gündeme getirmesi gerekir: Demokratik ülkelerde demokrasiden kastedilen nedir? Bazıları için demokrasi, partilerin rekabet ettiği, insanların oy kullandığı ve hükümetlerin değiştiği bir seçim sisteminden ibaret olup bu da yeterli kabul edilmektedir. Ancak başkaları için demokrasi, sadece seçimlerden ibaret olmayıp; fırsat eşitliği, aktif vatandaşlık ile muazzam toplumsal ve ekonomik nüfuz sahibi olanların hegemonyasından kurtulmak anlamına gelmektedir. Bu tasavvura göre Batılı ülkelerdeki rekabet halindeki güçler demokrasiyi, sadece ailelerini doyurma ve tıbbi masraflarını karşılayabilme gücüne sahip olmayan insanların büyük çoğunluğu için ulaşılmaz bir hayal haline getirmiştir.

Yoksul bir insanla bir milyarder aynı oy hakkına sahip olabilir ancak her ikisi de aynı siyasi güce sahip değildir. Zira milyarderler adaylara finansman sağlayabilir, medyadaki söylemi yönlendirebilir, baskı ağlarını finanse edebilir, kamuoyundaki tartışmaları

etkileyebilir, araştırma merkezlerini destekleyebilir, yatırımlarını başka yerlere kaydırmakla tehdit edebilir ve bazen de Musk'ın durumunda olduğu gibi özel sektöre ait platformlar aracılığıyla milyonlarca kişiyle doğrudan iletişim kurabilir. Daha az varlıklı olan insan, şekli olarak eşitlikten yararlanıyor olsa da, ancak bunun pratikteki etkisi sınırlıdır. Yasa, her ikisi arasında eşitlik öngörürken, ekonomik ve siyasi gerçeklik buna aykırıdır.

Kapitalizmin savunucuları, yatırım, inşaat, rekabet, tüketim ve kâr özgürlüğü gibi özgürlükten bahsetmektedirler. Ancak sermayenin mutlak hakimiyeti, başkalarının özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Zenginler konut, istihdam, medya, dijital platformlar, siyasi bağışlar ve karar alıcılara erişim üzerinde hakimiyet kurduklarında, sıradan insanlar yasal olarak özgür kalırlar ancak maddi açıdan kısıtlıdırlar. Onlar için oy kullanma özgürlüğü var ama politika yapma konusunda eşit özgürlükleri yoktur. Onlar (sıradan insanlar) için ifade özgürlüğü var ama seslerini duyurma konusunda aynı hakka sahip değillerdir; çalışma özgürlüğü var ama çoğu zaman bağımlılıktan kurtulamıyorlar. Örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde; büyük siyasi eylem komiteleri, şüpheli paralara ve nüfuzları sıradan seçmenlerin nüfuzunu kat be kat aşan büyük bağışçılara hakimdirler. Demokrasi, seçim rekabetinin görünümünü koruyabilirken, giderek daha fazla küçük bir finans grubuna bağımlı hale gelmektedir.

Hükümetler, toplumun çöküşünü önlemek için kısmi çözümlere başvurmaktadır; böylece tekelleşmeleri parçalamakta, birleşme süreçlerine engellemekte, seçim kampanyalarının finansmanını düzenlemekte, belirli kazançlara vergiler uygulamakta veya siyasi programları soruşturmaktadır. Ama bu önlemler, sorunun köklü nedenini değil, sadece semptomları tedavi etmektedir. Tek bir tekelleşmenin parçalanması, tek başına sermayenin başka bir yere yeniden yoğunlaşmasını engellemez; ayrıca tek bir vergi açığının kapatılması da, servetin başka bir yoldan siyasi nüfuz satın almasını engellemez.

İslam, ticareti veya özel mülkiyeti yasaklamaz; ancak servetle, mutlak özel egemenlik olarak muamele edilmez, aksine o, bir emanettir; zira Kur'an-ı Kerim şöyle buyurmuştur: وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَحْلِفِينَ فِيهِ **“Size harcama yetkisi verdiği şeylerde infak ediniz.”** [Hadid 7]

Bu, mülkiyetin, bireye servet üzerinde mutlak ahlaki yetki vermesi fikrine meydan okumaktadır. Servet, özel mülkiyet olabilir ancak ahlaki açıdan toplumdan ayrı değildir. Kapitalizmin, servet oluşturma gücünden dolayı en ideal sistem olduğu iddia edilmektedir; ancak diğer sistemler de bunu başarabilmektedir. Nitekim en hızlı bir şekilde büyüyen bir ekonomi olan Çin de devlet tarafından yönlendirilen bir ekonomidir. Hilafet sistemi ise, yüzyıllar boyunca refah ve sağlık dolu altın bir çağ yaratmıştır.

Buna ek olarak insanlığın ekonomik sorununa yönelik gerçek İslami anlayış, toplam serveti artırmakta değil, gerçek serveti tüm insanlara ulaştırmakta yatmaktadır. Zira Kur'an-ı Kerim, servetin sadece zenginler arasında dolaşmaması gerektiğini belirtmektedir: **“O mallar, içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet (ve güç) hâline gelmesin diye (Allah böyle hükmetmiştir)”** [Haşr 7]

İslam'daki hayat sistemi, Hilafetin liderliği altında bu hususu, temel bir vacip olarak vurgulamaktadır.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Dr. Abdullah Rubin